

Українська лінгвістика в Польщі: імена, інституції, дослідження (енциклопедичний погляд)

The Encyclopedia Herald of Ukraine

2024. Vol. 16

DOI: 10.37068/evu.16.2

Article history:

Received 16/09/2024

Accepted 28/11/2024

Published 13/12/2024

Citation: Kosmeda, T. (2024). Ukrainian linguistics in Poland: scholars, institutions, and studies (an encyclopedic framework).

The Encyclopedia Herald of Ukraine, 16, 1-19. <http://doi.org/10.37068/evu.16.2>

© 2024 Author

This is an Open Access article, distributed under the terms of the Creative Commons Attribution license, which permits unrestricted re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ISSN 2706-9990 (print)
ISSN 2707-000X (online)

Тетяна Космеда

Донецький національний університет імені Василя Стуса,
Вінниця, Україна

ORCID: 0000-0001-8912-2888

Email: tkosmeda@gmail.com

Резюме

У статті окреслено діяльність наукових лінгвістичних осередків, що функціонують у межах вишів Польщі, де здійснюють підготовку фахівців зі спеціальності “українська філологія”, викладають українознавчі дисципліни, навчають української мови як іноземної. На основі досягнень мовознавців до найбільш авторитетних наукових лінгвістичних осередків уналежнено варшавський (на базі Варшавського університету), вроцлавський (на базі Вроцлавського університету), краківський (на базі Ягеллонського університету), люблінський (на базі двох університетів — Люблінського католицького університету імені Яна П та Університету Марії Склодовської-Кюрі) і познанський (на базі Університету імені Адама Міцкевича). Наукові осередки, що розбудували проблематику українського мовознавства, сформувалися завдяки самовідданій діяльності знаних учених — фундаторів цих осередків, серед них: М. Лесів, Ф. Чижевський (Люблін), А. Фаловський (Краків), Д. Вечорек (Вроцлав). На зміну прийшли їхні учні й послідовники — І. Митнік (Варшава), П. Юзвікевич (Вроцлав), А. Дудек-Шумігай, М. Койдер, М. Олійник (Люблін). Важливу роботу здійснили й українські мовознавці, що нині працюють у польських вишах (І. Кононенко, С. Романюк /Варшава/, О. Белей /Вроцлав/, Л. Фроляк /Люблін/ та ін.), а також гостьові викладачі, які презентували українську науку за кордоном (П. Гриценко, А. Загнітко, О. Сербенська, М. Скаб та ін.). Найбільш виразно польські мовознавці розвивають такі наукові напрями: діалектологія, ономастика, термінологія, історія української мови, а також лексикологія, словотвір, граматики, стилістика, культура сучасної української мови, лексикографія, термінографія і фразеографія, етнолінгвістика та українська лінгвофольклористика, соціолінгвістика, теолінгвістика, контрактивні дослідження української і польської мов, перекладознавство та лінгводидактика.

Ключові слова

історіографія, напрями наукової діяльності, науково-освітні лінгвістичні осередки, польське лінгвістичне українознавство, фундатори україністики в Польщі.

Ukrainian linguistics in Poland: scholars, institutions, and studies (an encyclopedic framework)

Tetyana Kosmeda

Vasyl Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Ukraine

ORCID: 0000-0001-8912-2888

Email: tkosmeda@gmail.com

Abstract

The article seeks to outline the activities of linguistic research centers within Polish higher educational institutions, where “Ukrainian Language and Literature” specialists are trained, Ukrainian studies disciplines are taught, and Ukrainian is studied as a foreign language. Based on the achievements of linguists, the most prominent linguistic research centers include the Warsaw center (University of Warsaw), the Wrocław center (University of Wrocław), the Kraków center (Jagiellonian University), the Lublin center (John Paul II Catholic University of Lublin and Maria Curie-Skłodowska University), and the Poznań center (Adam Mickiewicz University). These scientific centers, which advance Ukrainian linguistics, were established through the dedicated efforts of renowned scholars, such as M. Lesiv and F. Chyzhevskiy (Lublin), A. Falowski (Kraków), and D. Wieczorek (Wrocław). Their students and successors continue their legacy, including I. Mytnyk (Warsaw), P. Yuzvikevych (Wrocław), A. Dudek-Shumigai, M. Koider and M. Oliynyk (Lublin). Significant contributions have also been made by Ukrainian linguists currently working in Polish universities, such as I. Kononenko and S. Romaniuk (Warsaw), O. Beley (Wrocław), and L. Frolyak (Lublin), among others, as well as by visiting professors who promote Ukrainian scholarship internationally (e.g., P. Hrytsenko, A. Zahnitko, O. Serbenska, M. Skab). Key research areas of Polish linguists include dialectology, onomastics, terminology, the history of the Ukrainian language, lexicology, word formation, grammar, stylistics, modern Ukrainian language culture, lexicography, terminography, phraseography, ethnolinguistics, Ukrainian linguistic folklore studies, sociolinguistics, theological linguistics, comparative studies of Ukrainian and Polish languages, translation studies, and linguodidactics.

Keywords

Historiography, Scientific Activity Areas, Academic Linguistic Centers, Polish Linguistic Ukrainian Studies, Founders of Ukrainian Studies in Poland.

ВСТУП

Набуття Україною незалежності, і, як наслідок, надання українській мові статусу державної, відкриття відділень україністики у вишах зарубіжжя, розвиток суспільно-політичних, економічних та культурних зв'язків із Польщею, зокрема й підтримка українських біженців під час російсько-української війни, — усе це сприяло активізації науково-дослідного україністичного напрямку в польських університетах. Інтенсифікувалися контрастивні (українсько-польські та польсько-українські) і перекладознавчі дослідження, поглибилися напрацювання у сфері лінгводидактики (українська мова як іноземна). Водночас розвиваються мовознавчі традиції, започатковані в XX столітті в польських лінгвістичних наукових осередках.

Актуальність цієї статті мотивована необхідністю створення історіографії питання щодо становлення і розвитку лінгвістичної україністики зарубіжжя, зокрема й польського. **Мета розвідки** — показати основні напрями науково-дидактичної діяльності польських лінгвістів-україністів, що сформувалися в межах основних освітніх центрів, до яких зараховуємо Варшавський і Вроцлавський університети, Католицький університет імені Яна II в Любліні та Люблінський університет Марії Кюрі-Склодовської, Університет імені Адама Міцкевича в Познані та Ягеллонський університет у Кракові.

МЕТОДИКА

Під час підготовки цієї статті актуалізовано низку *загальнонаукових методів*, зокрема індукції та дедукції для формулювання загальних тверджень на основі аналізу конкретних фактів і, навпаки, — для узагальнення результатів пошуку; описовий — із метою систематизації зібраного фактажу, його послідовної презентації та інтерпретації, історіографічний — для аналізу зібраних фактів з урахуванням історико-культурної ситуації; культурно-історичного аналізу, що сприяв урахуванню історичних, політичних, культурних чинників, особливостей взаємодії вчених України і Польщі. Систему спеціальних лінгвістичних методів визначає необхідність інтегрування структурного та функційного аналізів, зокрема актуалізовано концептуально-аналітичний метод — для з'ясування векторів наукової діяльності польських лінгвістичних осередків, а порівняльно-зіставний метод дає змогу простежити особливості наукових пошуків у кожному окремому осередку. Матеріалом для аналізу слугували історіографічні наукові розвідки, створені переважно з нагоди ювілеїв відповідних україністичних навчально-наукових центрів їхніми представниками.

РЕЗУЛЬТАТИ

Варшавський науковий осередок лінгвістів-україністів. Історію варшавської україністики аспектуально схарактеризувала Ірена Митнік із нагоди 65-ліття кафедри україністики (див.: Митнік, 2018). Варшавську україністику вважають однією з найстарших і найавторитетніших у Польщі, оскільки кафедра української філології Варшавського університету була заснована 1953 року; упродовж її існування було сформовано потужний науковий лінгвістичний осередок. Фундатором кафедри став знаний у колі мовознавців-славістів доктор габілітований, професор Пшемислав Зволінський — дослідник історії слов'янських мов, граматики та ономастики, який належав до львівсько-краківської лінгвістичної школи й розвивав ідеї класиків польського (Тадеуш Лер-Сплавінський, Стефан Грабец) та українського (Роман Смаль-Стоцький, Іван Огієнко) мовознавства (див.: Митнік, 2018, с. 11). На цій кафедрі працював також відомий ономаст, термінолог, дослідник граматики слов'янських мов, а також перекладів Біблії українською мовою Мар'ян Юрковський. Сьогодні в цьому науковому осередку фахова команда україністів-лінгвістів, серед яких доктор габілітований, професор Ірена Митнік, яка очолювала кафедру в 2011—2019 рр. і заступала часопис „*Studia Ucrainica Varsoviensia*” (виходить від 2013) і тривалий час була його головним редактором (2013—2020) (докл. див.: Космеда 2023). Крім цього, вона виконувала функції експерта Міністерства освіти та науки Польщі щодо оцінки підручників з української мови та літератури для учнів шкіл української національної

меншини в Польщі (від 2020); була керівником та співвиконавцем міжнародних наукових проєктів “Ономастичні зустрічі. Дослідження ономастики польсько-східнослов'янського пограниччя” (від 2020) та „Мова, культура, суспільство” (від 2015), у межах виконання яких до сьогодні систематично проводять однойменні циклічні наукові конференції та міжвузівські лінгвістичні семінари, а результати досліджень публікують у колективних монографіях, зокрема таких, як „Тенденції розвитку української лексики та граматики” (у 2-х ч., 2014), „Мова в суспільстві: семантика, синтактика, прагматика” (т. 1, 2019; т. 2, 2022). Наукова діяльність І. Митнік, власне, спроектована на питання історії розвитку української мови в Галичині (перша пол. XIX ст.); діалекти польсько-українського пограниччя; проблеми соціолінгвістики, лексикології та двомовної польсько-української лексикографії. У доробку науковиці чимало праць із загальної та фахової глотодидактики. Проте найбільшим захопленням дослідниці є історична ономастика, якій присвячено фундаментальні монографії „Antroponimia Wołynia w XVI—XVIII w.” (2010); „Imiennictwo ziemi chełmskiej w XVI—XVII wieku” (2017; 2019), а також солідна лексикографічна праця „Słownik historyczno-etymologiczny antroponimów ziemi chełmskiej XVI—XVII wieku” (2017; 2022). Ці праці високо поціновані фахівцями у Польщі та за її межами (див.: Космеда, Янчура, 2019; Kosmeda, Janczura, 2019a; Kosmeda, Janczura, 2019b); Купчинська 2019; Шульгач, 2018).

На кафедрі варшавської україністики працює також відома українська й польська мовознавиця — доктор філологічних наук (Україна), професор Варшавського університету Ірина Кононенко, яка нині є головним редактором журналу „Studia Ucrainica Varsoviensia” (від 2021). Ця науковиця збагатила польську лінгвістичну україністику монографіями з проблем порівняльно-зіставного дослідження української і польської мов („Українська та польська мови: контрастивне дослідження / Język ukraiński i polski: studium kontrastywne” /2012; 2017/); усебічно схарактеризувала особливості українського прикметника в порівнянні з іншими мовами („Прикметник у слов'янських мовах” /2009/); охопила своєю увагою актуальні питання української і польської граматики („Контрастивна граматика української та польської мов” /у співавторстві; 2006; 2010/). Однак, як видається, найбільшою заслугою цієї вченої є теорія і практика контрастивної лексикографії, зокрема йдеться про створення українсько-польського словника міжмовних паронімів, укладеного у співавторстві з Орестом Співаком (2008); польсько-український тематичний словник, до видання якого долучилися Ельжбета Васяк та Ірена Митнік (2010). Чи не найбільшим досягненням став „Wielki polsko-ukraiński słownik frazeologiczny z indeksem / Великий польсько-український фразеологічний словник з реєстром” (2023), що є першим фундаментальним словником у галузі польсько-української і українсько-польської фразеології. Надзвичайно корисним для перекладачів вважаємо й „Polsko-wielojęzyczny słownik «fałszywych przyjaciół tłumacza»”, редакторами якого були, крім І. Кононенко, молоді варшавські дослідниці Агнешка Карольчук та Малгожата Маєвська (2022).

До грона потужних молодих мовознавців кафедри україністики Варшавського університету належить і доктор габілітований, професор університету Світлана Романюк, яка активно працює в таких наукових сферах, як дискурслінгвістика, політична лінгвістика й медіалінгвістика. Напрацювання вченої презентовано в її габілітаційній праці, що написана польською мовою, — „Ukraiński dyskurs polityczny w latach 2010—2014. Analiza lingwistyczna / Український політичний дискурс 2010—2014. Лінгвістичний аналіз” (2016). Інше її монографічне дослідження присвячене функційній граматиці („Struktura kategorii temporalności we współczesnym języku ukraińskim” (2012).

Успіхи у сфері дидактики та методики викладання української мови як іноземної засвідчують підручники, підготовані колективом членів кафедри варшавської україністики, зокрема „Z ukraińskim na ty” — у двох частинах (2013; 2014); підручник „Українською без табу” (2017), який уклали С. Романюк та М. Санєвська, а також „Українська мова права і правознавства” — ідея, що втілена Оксаною Борис, Мангожатою Еж та Іреною Митнік (див. докл. про це: Мутнік, 2018, с. 18—20).

На початку ХХІ ст. для активізації діяльності кафедри україністики у Варшавському університеті було запрошено професора-мовознавця Чернівецького університету імені Юрія Федьковича Мар'яна Скаба (2013—2017), який поживав керівництво магістерськими працями, читав нормативні курси із сучасної української мови, консультував докторантів.

Як бачимо, до основних напрямів діяльності членів кафедри варшавської україністики в галузі мовознавства належать *ономастика, контрастивні дослідження* у сфері лексики, зокрема термінології, граматики, стилістики, лексикографії і фразеографії української і польської мов; питання політичної лінгвістики, а також медіалінгвістики.

Вроцлавський науковий осередок лінгвістів-україністів. У Вроцлавському університеті кафедра україністика почала функціювати з 2000 року: україністика виокремилася в межах славістики як самостійний науково-дидактичний напрям. Про досягнення вроцлавської україністики загалом написано на сьогодні чимало розвідок, авторами яких є Христина Бачманська та Ніна Станкевич (Бачманська, Станкевич, 2000), Агнешка Матусяк (Matusiak 2004), Ірина Процик (Процик 2006; Процик 2013), Ніна Станкевич та Ірена Слівінська (Станкевич, Слівінська 1999), Пшемислав Юзвікевич (Юзвікевич, 2016).

До перших польських мовознавців-україністів Вроцлавського університету належать доктора габлітованого, професора Діану Вечорек — послідовницю Лешека Осовського, який частково займався контрастивним дослідженням української і білоруської мов ще в середині ХХ століття. Д. Вечорек очолювала кафедру україністики впродовж 8 років (2000—2008). Професор вивчала актуальні питання українського словотвору, фразеології, морфології, синтаксису та стилістики, а також здійснювала порівняння української мови з іншими слов'янськими мовами (див. про це: Matusiak 2004 166). Наукову діяльність цієї вченої докладно схарактеризувала Ірина Процик, указавши на важливість її монографічних праць, зокрема це „Український перфект на -но, -то на фоні польського перфекта” (1994) та „Українська мова” (1997). Д. Вечорек належить понад 30 статей, присвячених проблемам української семантики, граматики, історії української мови (ідеться про українські заперечні конструкції, латинсько-слов'янську орієнтацію українського синтаксису; специфіку давального відмінка; особливості дієслівних категорій; вияв синтетичності української мови; інноваційні процеси в сучасній українській мові) (див.: Процик 2013). Українська науковиця Олександра Сербенська вважає Д. Вечорек „вдумливим і поважним дослідником” та „щирим симпатиком української мови”, „яка збагатила українську аспектологію” (див.: Станкевич, Слівінська-Гаврилюк, 1999, с. 182). Під науковим керівництвом Д. Вечорек сформувався відомий сучасний польський мовознавець-україніст Пшемислав Юзвікевич, який захистив дисертацію на ступінь доктора гуманітарних наук, досліджуючи особливості синтаксису української Біблії (2004) (Matusiak, 2004, с.166), видавши згодом монографію „Właściwości składniowe ukraińskiej wersji Biblii” (2007).

Роботу вроцлавської лінгвістичної україністики на початку ХХІ ст. активізували вчені з України, насамперед досвідчені викладачі зі Львівського національного

університету імені Івана Франка — Любослава Асіїв (1999—2000), Олег Белей (2002—2016), Оріся Демська (1996—1997), Ірина Процик (2000—2002), Олександра Сербенська (1997—1998), Ніна Станкевич (1994—1996), а також Донецького національного університету (нині це Донецький національний університет імені Василя Стуса): Анатолій Загнітко (1998), Володимир Мозгунов (1998—1999), Євдокія Кравченко (1999) (див.: Процик 2006, 129—130) і Ужгородського національного університету — Любомир Белей (2008—2009) (див.: Юзвікевич, 2016, с. 112).

Доктор габілітований, професор Олег Белей сьогодні є постійним працівником Вроцлавського університету й очолює Інститут слов'янської філології (від 2020). Його наукові інтереси спроєктовані насамперед на ономастику, культуру мовлення, історію українського мовознавства, питання соціолінгвістики й лексикографії, а також українську лінгводидактику. Дослідник опублікував дві ґрунтовні монографії, зокрема це „Сучасна українська ергонімія: власні назви підприємств Закарпаття” (1999) та „Трансформація українського ономастикону посттоталітарного періоду на загальнослов'янському тлі” (2007), видав низку підручників: „Українська мова: практичний курс для поляків” (2003), „Розмовляєте українською? Підручник української мови” (2006), а також збагатив українську лексикографію, уклавши у співавторстві з Любомиром Белеєм „Старослов'янсько-український словник” (2001) (див.: Юзвікевич 2016, с. 111).

Від 2000 року кафедру україністики Вроцлавського університету очолює доктор габілітований (2014), професор університету П. Юзвікевич, про якого частково вже йшлося. Коло наукових досліджень цього вченого сьогодні складає контрастивне термінознавство, перекладознавство, соціолінгвістика (питання мовної політики), теолінгвістика й лексикографія. Заслуга П. Юзвікевича і в тому, що він переклав польською мовою підручник Михайла Кочергана „Основи зіставного мовознавства” (2009). Габілітована дисертація науковця присвячена мові інформаційних технологій — „Lingua Ucraina ad res informaticas pertinens. Studium nad ukraińskim słownictwem informatycznym” (2013). Учений ретельно досліджує назви грибів як терміносистему в синхронії і діяхронії, що узагальнено в його праці „Charakterystyka ukraińskich oficjalnych nazw grzybów makroskopijnych motywowanych nazwami roślin” (2023). Чимало наукових розвідок вченого присвячено мові релігії, напр.: „Wyzwania współczesności a tradycja. O roli i języku programów religijnych na przykładzie telewizyjnego magazynu Kościoła greckokatolickiego w Polsce «Pełnia Wiary»” (2022). Дослідник розробив концепцію українсько-польського і польсько-українського словника комп'ютерної лексики, що презентовано в авторській статті, яка опублікована в часописі «Лінгвокомп'ютерні дослідження» (2013), а також здійснив кваліфікований аналіз українських словників інформаційної термінології за період 1990—2010 рр. (2014), що надрукована в журналі „Slavica Wratislaviensia”, який випускає Інститут славістики Вроцлавського університету від 1969 року, публікуючи й наукові студії в галузі українського мовознавства.

Від 2012 року у Вроцлавському університеті працює кандидат філологічних наук (Україна) Ольга Барабаш-Ревак. Її наукові дослідження охоплюють етнолінгвістику (монографія „Мовний образ парубка в українських фольклорних і етнографічних текстах” /2013/), присвячені лінгвокогнітології та лінгвостилістиці („Профілювання мовного образу війни в романі «Доця» Тамари Горіха Зерня” /2023/), а також теолінгвістиці („Вибрані атрибутиви Бога у світлі українського перекладу Псалтиря Івана Огієнка” /2022/; „Мовні означення грішника у відображенні вибраних псалмів перекладу Івана Огієнка” /2021/).

Наукова діяльність доктора гуманітарних наук Юлії Рісич-Шафранич презентована в низці статей, що пов'язані з лінгвістичним аналізом індивідуального стилю сучасних українських письменників („Семантико-стилістичні особливості використання жаргонної лексики у творах Сергія Жадана” /2007/), перекладознавством („Засоби досягнення адекватності в перекладі міжнародних польсько-українських угод” /2011/; „Типові помилки в польсько-українському перекладі офіційних документів і методичні шляхи їх усунення” /2013/) та психолінгвістикою („Афазія як предмет вивчення нейропсихології та лінгвістики” /2007/). Проте найбільш послідовно названа авторка розробляє проблематику української термінології, зокрема вона досліджує терміносистему художнього розпису, порівн.: „Професійні назви орнаментики в термінології художньої кераміки” (2002); „Становлення і розвиток терміносистеми розпису в українській мові” (2023); „Функціонування термінологіки мистецтва художнього розпису в українській літературі XVIII—XIX ст.” (2003) та ін. (див. докл.: Юзвікевич 2016, 111—112).

Отже, науковий вектор діяльності вроцлавського лінгвістичного осередку переважно спроектовано на дослідження перекладу Біблії українською мовою, діахронно-синхронну ономастичну проблематику, термінологію, а також порівняльно-зіставне вивчення польської і української мов, перекладознавство, лексикографію і лінгводидактику.

Науковий осередок лінгвістів-україністів Ягеллонського університету (м. Краків). До найбільш яскравих представників славистів Ягеллонського університету належить доктор габлітований, професор Адам Фаловський, який не оминав своєю увагою і проблематику лінгвістичної україністики. Після його виходу на пенсію, на жаль, кафедра україністики припинила своє існування і трансформувалася в інші осередки. Учений підготував 4 докторів гуманітарних наук у галузі мовознавства (Агата Скуревська, Анна Будзяк, Вікторія Гойсак та Ядвіґа Степнік-Шептинська). Його обрали почесним доктором (*doktor honoris causa*) Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича (2007). А. Фаловський став фундатором часопису „*Studia Ruthenica Cracoviensia*” (від 2003) як видавничої серії відділення українознавства Інституту східнослов'янської філології Ягеллонського університету та був головним і науковим редактором цього журналу впродовж 2003—2023 років. Наукові зацікавлення професора охоплюють загальні проблеми лінгвістичної славистики та лінгвокультурології, зокрема це й діахронічне мовознавство, що проектується на східнослов'янські мови й польську, чеську, словацьку, старослов'янську, серболужицьку, хорватську мови, а також на деякі діалекти української мови, зокрема лемківський. Особливу увагу дослідник фокусує на етимологічних, етнолінгвістичних розвідках, проблемах історичної лексикології та діалектології, студіях, присвячених феномену табуїзації мовлення. А. Фаловський доклав чимало зусиль для відкриття в Ягеллонському університеті спеціальності „українська філологія” (1991) й утворення кафедри україністики (1994), яку тривалий час й очолював. Проблеми українського мовознавства були об'єктом ретельного дослідження вченого: вивчення історії української мови, зокрема студіювання пам'яток старовини; лексичної системи української мови в історичному ракурсі (XVI—XIX ст.); української лексикографії XVIII—XIX ст.; а також історії українсько-польських мовних взаємин. Він автор 11 монографій (одноосібних та у співавторстві) і понад 100 статей. До основних україністичних праць дослідника належить монографія „*Kształtowanie się kategorii superlatywu przymiotników w tekstach ruskich i ruskocerkiewnych XI—XVII w.*” (1984), а також наукові статті „Українська мова в Словнику Катерини II” (2002); „Стародавні західноруські катехізиси” (2004); „*Rusin Iwan Użewycz: językoznawca — polonista —*

Europejszy” (2007); „Мова Тараса Шевченка в дослідженнях польських славістів” (2007); „Ile jest słów pochodzenia ukraińskiego w języku polskim?” (2023) (див. докл.: Budziak, Hojsak, 2016; Budziak, Hojsak, 2022).

Після виходу професора А. Фаловського на заслужений відпочинок провідним лінгвістом-україністом в Ягеллонському університеті стала Оксана Баранівська — випускниця аспірантури Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, кандидат філологічних наук (2004), яка пройшла шлях від лектора, викладача, старшого викладача до професора цього університету: її вважають талановитим дидактичним працівником. Зацікавлення ученої — це насамперед українська мова як іноземна, серед її наукових статей, напр., „Лінгвістичні і дидактичні проблеми навчання й вивчення української мови в іноземних вищих навчальних закладах” (2006); „Фразеологізм в навчанні української мови як іноземної” (2021); її приваблює порівняльне мовознавство й проблеми перекладу, напр.: „Rząd przymków w języku polskim i ukraińskim: analiza porównawcza i błędy w użyciu” (2021); „Zdania wielokrotnie złożone z podrzędnymi przydawkowymi we współczesnym języku polskim i osobliwości ich przekładu na język ukraiński” (2004) та ін.

Легендою Ягеллонського університету справедливо вважають неперевершеного методиста, доктора гуманітарних наук Божену Томанек-Зінкевич, яка у співавторстві з О. Баранівською підготувала низку підручників з української мови як іноземної, що користуються популярністю в Польщі до сьогодні, зокрема це: „Język ukraiński dla początkujących” (2012); „Język ukraiński dla średniozaawansowanych” (2013), а також лексикографічну працю „Słownik ukraińsko-polski (do podręczników języka ukraińskiego)” (2012). Крім того, ця дослідниця одноосібно підготувала ґрунтовні підручники з вправами, за якими вивчають теорію і практику сучасної української мови (від фонетики до синтаксису) в усіх вишах Польщі: „Leksykologia. Leksykografia” (2009); „Gramatyka opisowa współczesnego języka ukraińskiego. Fonetyka. Słowotwórstwo” (2005); „Грамматика сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис” (2007). Унікальним є підготовлений Б. Томанек-Зінкевич словник скорочень української мови — „Mały słownik skrótów i skrótowców języka ukraińskiego” (у співавторстві, 1997). Ця дослідниця залишила великий науковий спадок, у якому розглядала актуальні проблеми культури української мови, зокрема й у порівнянні з польською, напр.: „Ввічливі звороти в польській та українській мовах” (1993), „Зі спостережень над лексикою сучасних українських текстів (про мистця, митця та мисткиню)” (1997), „Варіантність норми сучасної української мови і її відображення в найновіших орфографічних словниках” (1998), „Z badań nad współczesnym językiem ukraińskim (norma i uzus w zakresie morfologii rzeczownika)” (2001), „Норма сучасної української літературної мови і лексикографічна практика останнього десятиліття” (2002), „Форма місцевого відмінка іменників чоловічого роду II відміни в сучасній українській мові: нормативні словники і мовна практика” (2003), „Прескриптивний характер норми сучасної української мови і мовна практика (варіантні та заборонені форми іменників, прикметників і дієслів)” (2003), „Кількісно-іменні словосполучення у сучасній українській мові та лексикографічна практика” (2011). По праву цю вчену можна назвати й історіографом кафедри, оскільки їй належить кілька праць цього типу (див.: Зінкевич-Томанек, 1999; Zinkiewicz-Tomanek, 2001; Zinkiewicz-Tomanek, 2003).

Науковий лінгвістичний осередок україністів-мовознавців Люблінського католицького університету імені Яна П. Історіографію славістики в Люблінському католицькому університеті найповніше презентувала доктор гуманітарних наук Даґмара Новацка у статті, присвяченій 30-літтю славістики (див.: Nowacka, 2000), де

вчена схарактеризувала й деякі аспекти розвитку україністики, зокрема лінгвістичні напрацювання. Дослідниця наголосила, що робота в галузі україністики в Люблінському католицькому університеті імені Яна II розпочалася в 1981 році завдяки активній діяльності доктора габілітованого, професора Ришарда Лужного, який сприяв формуванню слов'язознавчого напрямку загалом, й україністичного передусім: це здебільшого напрацювання в галузі контрастивної теолінгвістики (див.: Nowacka, 2000, s. 222; Mocarz-Kleindienst, 2018, s. 53). У 1989 році засновано кафедру, а згодом окреме відділення слов'янської філології в межах факультету гуманітарних наук, де функціювала й україністика. Інтенсивна підготовка кваліфікованих кадрів у сфері українського мовознавства дала змогу відкрити спочатку кафедру слов'янських мов, що відповідно до актуалізованих наукових напрямів і дидактичної діяльності була перейменована в кафедру перекладознавства і слов'янських мов (1999), якою по чергово керували доктор габілітований, професор Михайло Лесів (див.: Scripta Manent, 2018), доктор філологічних наук, професор Дмитро Бучко (запрошений з України) та доктор філологічних наук, професор Олег Тищенко (запрошений з України) (див.: Nowacka, 2014).

Значний внесок у розбудову люблінської лінгвістичної наукової сфери належить, власне, професорові Дмитру Бучку, що помітно поживавив ономастичні студії. Цей український учений працював в Люблінському католицькому університеті впродовж п'яти років (1998—2003). Важливою ономастичною лексикографічною працею професора вважають „Інверсійний словник ойконімів України / Słownik a tergo oikonimów Ukrainy” (2001), оскільки це було цілком новаторське дослідження, у якому презентовано 41 755 одиниць — найменувань українських топонімів, що існували до 1946 року. Інверсійний принцип подачі матеріалу дав змогу виокремити систему суфіксальних словотвірних моделей, а також показати ступінь словотворчої продуктивності виділених моделей. У співавторстві з професором М. Лесівим Д. Бучко видав монографію, що докладно характеризує українсько-польські мовні зв'язки — „Z badań nad polsko-ukraińskimi powiązaniem językowymi” (2003).

Згодом посаду завідувача кафедри слов'янських мов і транслатології обійняв український професор Олег Тищенко, який активізував роботу в галузі етнолінгвістики та соціолінгвістики, розкриваючи особливості мовного образу світу. З його ініціативи було організовано низку міжнародних наукових конференцій із названої проблематики. Цей учений став фундатором журналу „Studia slawistyczne. Etnolingwistyka i komunikacja międzykulturowa” (від 2014) і тривалий час був його головним редактором. Наукові розвідки науковця мають міждисциплінарний характер, охоплюючи проблематику лінгвокультурології, етнографії, фольклору, психолінгвістики та контрастивного мовознавства, зокрема він був редактором праці „Językowy obraz świata Słowian a kultura. Materiały Międzynarodowej Konferencji Naukowej” (2010); а також автором монографій „Семантика і прагматика українських та польських поетичних прокльонів (на матеріалі українського та польського пісенного фольклору)” (2014); „Концептосфера дому у слов'янській пареміології на контрастивному тлі (на матеріалі польської та української мов)” (2016).

Від 2014 року кафедрою керувала доктор габілітована, професор Марія Моцаж-Кленденст. Дослідниця спеціалізується на питаннях перекладознавства, зокрема її цікавить аудіовізуальний переклад, феномен інтертекстуальності та його актуалізація у перекладі. Вона також вивчає генологію текстів та перекладознавчу лексикографію й проблематику лінгводидактики. Цій дослідниці належить, зокрема, монографічна праця „Interkulturowość w przewodniku turystycznym. Studium o odbiorze inności w przekładzie” (2011), а також такі наукові розвідки: „Kompetencja interkulturowa w

dydaktyce przekładu” (2014); „Miejsce przekładu filmowego w badaniach translatorycznych” (2014) та ін.

Серед інших ґрунтовних публікацій, що формують обличчя кафедри слов'янських мов і транслатології, назвімо монографію доктора наук Любомира Пушчака „Русский мир під сатиричним пером Антона Мухарського” (2017). Доктор гуманітарних наук Анджей Савенуць відповідно до профілю кафедри актуалізує проблематику перекладознавства, порівн.: „(Не)переклад цитат як маркер культурної гравітації” (2016); „Проблема переоцінки явища буквализму в контексті української перекладознавчої традиції” (2017). Наукова діяльність доктора гуманітарних наук Магдалени (Баранської) Кавецької сфокусована на аналізі дихотомії свій — чужий, ономастичні пограниччя, порівн. „Śasiad — «swój» czy «obcy»? Stereotypy jako podstawa motywacyjna wtórnego systemu onomastycznego na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim” (2010); „Nieoficjalne nazwy osobowe jako przykład językowej interpretacji świata młodzieży akademickiej” (2014) та ін. Доктор гуманітарних наук Тетяна Колодинська розбудовує проблематику української діалектології, порівн.: „Procesy fonetyczne w ukraińskich gwarach nadszańskich” (2003); „Wpływ języka polskiego na fonetykę i leksykę ukraińskich gwar nadszańskich” (2010) та ін. Доктор гуманітарних наук Даґмара Новацка розробляє в основному проблематику історії української мови, її граматики та спеціалізується на контрастивних дослідженнях, розглядає проблемне питання мови русинів, а також окремі аспекти лінгводидактики, порівн.: „Dziedzictwo języka staro-cerkiewno-słowiańskiego w ukraińskich utworach dramatycznych pierwszej połowy XIX wieku” (2003); „Zaimki w zachodnio-ukraińskim języku literackim XIX wieku. Tendencje rozwojowe w porównaniu z językiem polskim” (2010); „Rusinów galicyjskich poszukiwania tożsamości. Kozak i ochotnik Iwana Witoszyńskiego” (2017); „Polacy uczą się ukraińskiego. Wpływ czynnika typologicznego na procesy przyswajania języków obcych” (2017). Доктор гуманітарних наук Галина Нуцковська працює в галузі теолінгвістики та лінгвоперсоналогії, вивчаючи мовну особистість Андрея Шептицького, напр.: „Мова та стиль пастирських послань Митрополита Андрея Шептицького” (2003); „Лексика пастирських послань Митрополита Андрея Шептицького” (2000) та ін.

Великим досягненням українців Люблінського католицького університету є „Polsko-ukraiński słownik terminów dziennikarskich z suplementem ukraińsko-polskim” (2015) авторства докторів гуманітарних наук Марти Качмарчик та Альберта Новацького. Це перший двомовний словник термінів журналістики.

Важливо також, що в Люблінському католицькому університеті систематично виходить періодичний журнал „Roczniki Humanistyczne” (серія „Слов'янознавство”) (від 1986), де наукові здобутки можуть презентувати й українські мовознавці рідною мовою.

Отже, основними напрямками діяльності мовознавчого наукового осередку Люблінського католицького університету імені Яна П є історія української мови, українська діалектологія, особливості розвитку сучасної української мови на тлі інших слов'янських мов, етолінгвістика, теолінгвістика, ономастика, перекладознавство, лексикографія, а також методика викладання української мови як іноземної.

Науковий осередок лінгвістів-україністів Люблінського університету Марії Кюрі-Склодовської. Україністи Люблінського католицького університету імені Яна П активно співпрацюють зі своїми колегами з Люблінського університету Марії Кюрі-Склодовської, де в 1989 році було організовано кафедру слов'янських мов, яку очолив відомий мовознавець, доктор габітолітований, професор Михайло Лесів. Завдяки його старанням 1992 року було відкрито кафедру української філології, яку він очолював до виходу на пенсію (1998). Починаючи від 1992—1993 навчального року,

польські студенти одержали можливість навчатися за спеціальністю “українська філологія” не тільки у Варшаві та Кракові, а й у Люблінському університеті Марії Кюрі-Склодовської. Історіографію української філології, що функціювала в Люблінському університеті Марії Кюрі-Склодовської, частково презентовано в журналі „TeKa Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych” (див.: Jastrzębski, 2010; Dudek-Szumigaj 2020). Доробок професора М. Лесіва на сьогодні становить понад тисячу наукових і науково-популярних праць; учений підготував 20 докторів гуманітарних наук, які до цього часу працюють у вишах Польщі. Його габілітаційна праця була присвячена опису власних назв Любельщини (1972). Домінантними напрямками діяльності вченого, як і кафедри загалом, стали діалектологія, зокрема цій галузі присвячені ґрунтовні монографії: „Gwary ukraińskie makroregionu lubelskiego. Z historii badań naukowych” (1994) та “Gwary ukraińskie w Polsce” (1997); ономастика, зокрема топонімія і антропонімія польсько-українського пограниччя: „Nazwy miast Lubelszczyzny” (у співавторстві) (1964); науковця також цікавила історія української мови: він досліджував мову Памви Беринди, Бориса Грінченка, Григорія Сковороди, Мелетія Смотрицького, Тараса Шевченка. Розбудовував учений і лінгводидактику, порівн.: „Szkolna gramatyka języka ukraińskiego” (1995) та ін. (див. докладніше: Z lubelskich..., 2010).

Від 1998 до 2017 року керівником кафедри стає учень М. Лесіва — доктор габілітований, професор Фелікс Чижевський (див. про нього: Makarski, 2020; Pihan-Kijasowa, 2020), який підготував 7 докторів наук, що до сьогодні розбудовують проблематику українського мовознавства. Зацікавлення цього метра науки окреслено галузями, які розробляв і М. Лесів, передусім ономастика, насамперед антропонімія та мікротопонімія, зоономастика із проєкцією на мовно-культурне пограниччя; синхронно-діахронна діалектологія, етнолінгвістика, а також проблеми двомовності, соціолінгвістики та лінгводидактики. Назва його габілітаційної праці — „Fonetyka i fonologia gwar polskich i ukraińskich południowo-wschodniego Podlasia” (1995). Дослідник підготував кілька фундаментальних монографій, серед яких: „Polskie i ukraińskie teksty gwarowe ze wschodniej Lubelszczyzny” (у співавторстві) (1998); „Atlas gwar polskich” (у співавторстві) (2000); „Antroponimia pogranicza polsko-wschodniosłowiańskiego w świetle inskrypcji nagrobnych” (2013). Серед наукових статей ученого увагу привертають, зокрема: „Kilka uwag o nazwiskach z formantem -owicz // -ewicz na pograniczu polsko-ukraińskim (na przykładzie inskrypcji nagrobnych wschodniej Lubelszczyzny)” (2019); „Kilka uwag o nazewnictwie miejskim Lublina (na przykładzie powieści „Czerwona wiosna” Józefa Łobodowskiego)” (2019).

У 2005—2015 роках кафедра організовувала циклічні наукові конференції „Українська мова поза межами України”, а також почала видавати мовознавчі випуски часопису „TeKa Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych”, про який ішлося раніше, де головним редактором був професор М. Лесів, а згодом — доктор габілітований Л. Фроляк.

Поступово склад кафедри української філології поповнився першими випускниками люблінської україністики. Сьогодні це доктори габілітовані (А. Дудек-Шуміґай, М. Койдер, М. Олійник і Л. Фроляк), які стали ядром мовознавчої україністики. Доктор габілітований у галузі мовознавства Агнешка Дудек-Шуміґай продовжує розробляти проблематику наукових напрямів свого наставника Ф. Чижевського: це етнолінгвістика, що охоплює регіони польсько-східнослов'янського пограниччя, а також діалектологія (народна лексика південного Підляшшя) і мова надгробних написів. Ключові наукові ідеї вченої презентовані в таких наукових статтях: „Eufemizmy śmierci w świetle inskrypcji nagrobnych wybranych nekropolii prawosławnych

Wołunia” (2008); „Semantyka leksemu *kolada* w gwarach ukraińskich południowego Podlasia” (2010); „Językowe środki ekspresji w inskrypcjach nagrobnych poświęconych dzieciom (na przykładzie nekropolii prawosławnych pogranicza polsko-ukraińskiego)” (2019) та ін.

Наукова діяльність доктора габілітованого в галузі мовознавства Мартина Койдера сфокусована на діалектології, ономастичних студіях, історії української мови, а також на питаннях функціонування онімів у сучасному мовному просторі України, зокрема в лінгвокогнітивному, комунікативному, інтеркультурному та соціолінгвістичному аспектах; цікавлять мовознавця і питання траслатології. Він автор таких монографічних досліджень: „Antroponimia historyczna starostwa hrubieszowskiego w XVII i XVIII wieku” (2014); „Antroponimia historyczna wiernych chełmskiej diecezji grecko-unickiej” (2019). Учений охопив своєю увагою і зміни в назвах урбанонімів України періоду російсько-української війни — „Polityka nazewnictwa Ukrainy w obliczu wojny rosyjsko-ukraińskiej na przykładzie zmian nazewnictwa miejskiego” (2023). Важливим для української науки є солідна лексикографічна праця цього дослідника — „Słownik motywacyjno-etymologiczny ukraińskich nazwisk historycznych wschodniej Lubelszczyzny” (2024).

Доктор габілітований Марек Олійник (2019), як і його колеги, продовжує розробляти основну проблематику кафедри. Його монографії присвячені ономастиці, порівн.: „Mikrotoponimia powiatu włodawskiego” (2014), „Antroponimia starostwa grabowieckiego (XVI—XVIII w.)” (2019), а серія наукових статей висвітлює питання мікротопонімії Польщі, порівн.: „Стан досліджень із топонімії та мікротопонімії в Польщі. Методологічні проблеми” (2015); частково гендерної лінгвістики, „Nazewnictwo kobiet w starostwie grabowieckim w XVIII wieku” (2020).

Від 2003 року до складу кафедри ввійшла мовознавиця з України (випускниця Донецького національного університету) Любов Фроляк — нині доктор габілітований (2014), яка очолювала кафедру української філології в 2017–2019 роках. Учена — авторка понад 100 публікацій, що спроектовані на дослідження українських східностепових діалектів: цій проблемі присвячена її габілітаційна праця (монографія „Українські східностепові говірки Донеччини” /2013/), а також низка статей, зокрема: „Ідіолект гетерогенного походження у системі новоствореної говірки” (2003); „Мова особистості у системі діалектів різного типу” (2010); науковиця вивчає структуру й семантику нагробних написів некрополії польсько-східнослов'янського пограниччя („Семантика і структура намогильних написів православних некрополів польсько-східнослов'янського пограниччя” /2011/; „Структурно-семантичні типи інскрипцій та графічні особливості намогильних написів на деяких лемківських цвинтарях” /2011/), проблеми лінгводидактики („Українська мова як іноземна: речення на позначення віку” /1995/; „Особливості вивчення лексико-семантичної парадигми слів *народний* і *національний* у польськомовній аудиторії” /2016/).

Важливу підтримку в розбудові люблінської лінгвістичної україністики впродовж років її діяльності надали відомі українські вчені-мовознавці, серед яких і Павло Гриценко.

У 2019 році Інститут слов'янської філології перестав існувати, а україністи ввійшли до складу кафедри слов'янського мовознавства Інституту неofilології гуманітарного відділення, у межах якого й продовжують працювати.

Лінгвістичний науковий осередок Університету імені Адама Міцкевича в Познані. Історіографія діяльності познанської україністики презентована в низці видань, що присвячені переважно ювілеям кафедри (Sitarski & Kosmeda, 2011; Kosmeda, 2016; Kosmeda, 2017; Kosmeda, 2021).

Кафедра україністики Університету імені Адама Міцкевича в Познані була створена 1991 року. Вона стала ровесницею незалежності України. Її першим завідувачем був кандидат філологічних наук (Україна) Леонтій Миронюк (1991—2005) — мовознавець із Дніпропетровська (нині — Дніпро), чії праці присвячені переважно проблематиці русинської мови. Його почергово змінювали лінгвісти з України: доктор філологічних наук, професор Володимир Глущенко (2006—2008), доктор філологічних наук, професор Наталія Матвеева (2008—2010), доктор філологічних наук, професор Тетяна Космеда (2011—2020). Сьогодні кафедру очолює літературознавець, доктор філологічних наук, професор Ярослав Поліщук (від 2020).

Лінгвістичний напрям українського мовознавства в Познані презентують доктор наук Марія Четирба, яка захистила дисертацію (2002) під керівництвом Л. Миронюка з проблематики теолінгвістики, досліджуючи біблізми української і російської мов. Сьогодні свою діяльність вона сфокусувала винятково на дидактиці. Її публікації торкаються проблематики викладання української мови як іноземної. Викладачка брала участь в укладанні трьох навчальних посібників і підручників, що стали реалізацією ідей Т. Космеди й видані за її загальною редакцією, зокрема це навчальний посібник „Українська фразеологія: теорія, вправи, тести, словник (для студентів української філології)” (2012), а також підручники „Практичний курс української мови (для польських студентів-україністів першого року навчання: рівень А1-А1+)” (2015) й „Практичний курс української мови (для польських студентів-україністів другого року навчання: рівень А2-В1)” (2016).

Серед талановитої молоді слід виокремити доктора гуманітарних наук Лукаша Малецького. Дисертаційне дослідження цього науковця присвячено контрастивному вивченню концепту СТРАХ, що здійснено на матеріалі української і російської мов (2012). Наукові зацікавлення Л. Малецького торкаються проблематики слов'янського мовознавства, лінгвокогнітології, граматики української мови, а також соціолінгвістики та лінгвістики брехні (лінгвоментіології). У співавторстві з професором Т. Космедою він уклав підручник „Орфографія української мови: теорія, вправи, тести, словник” (2012). Саме Л. Малецький як відповідальний секретар видання разом із професором Т. Космедою стали фундаторами журналу „Studia Ukrainica Posnaniensia”, співпрацюючи в тандемі в 2013—2019 роках.

До наймолодшого покоління кафедри належить Марта Абузарова (Стецула), яка захистила дисертацію „Антропонімікон жителів м. Дрогобич XVIII століття” і здобула ступінь доктора гуманітарних наук (2013). Крім проблем історичної української антропоніміки, науковицю цікавлять питання, пов'язані з інтерпретацією художнього тексту („Семантико-стилістичний і культурологічний потенціал *sacrum*-онімів в поетичних текстах Ліни Костенко” /2011/ та ін.). Вона також брала участь у підготовці названих вище підручників.

Кандидат філологічних наук (Україна, 2015) Олена Ковалевська (Гоменюк) (випускниця Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка) сьогодні презентує познанську україністику. Її напрацювання спроектовані на проблеми лінгвокогнітології (тема кандидатської дисертації „Концептосфера флори і фауни в українській дитячій прозі Є. Гуцала і М. Вінграновського”), термінології й фразеографії.

Великим досягненням є укладання першого в українсько-польській і польсько-українській фразеографії „Короткого українсько-польського словника усталених виразів: еквіваленти слова, фразеологізми, прислів'я та приказки” /2017/, що виданий у співавторстві з О. Ковалевською та Т. Осіповою за науковою редакцією Т. Космеди (складає понад 500 словникових статей).

За останні роки кафедра видала, крім того, дві монографії авторства Т. Космеди й за її науковою редакцією, зокрема це „Феномен креативності Василя Симоненка: літературознавчий та лінгвістичний аспекти” (2016): літературознавчий аспект проблеми презентувала літературознавець А. Горнятко-Шумилович; колектив спів-авторів — Т. Космеда, А. Загнітко й Ж. Краснобаєвою-Чорною — видали монографію з проблематики лінгвоперсоналогії та лінгвоаксіології англійською мовою („Delineation of Linguopersonology and Linguoaxiology”) (2019).

Велику дидактичну роботу виконувала колишня працівниця кафедри, нині пенсіонер, магістер Анна Хранюк. Її батько — Микола Савіцький (псевдонім — Дубенчук) — відомий журналіст і науковець, кандидат філологічних наук, засновник українського тижневика „Наше слово” (1956), активний член товариства імені Т. Г. Шевченка, автор монографії „Богдан Лепкий. Життя і творчість” (1993). А. Хранюк працювала в Познанському університеті ім. А. Міцкевича майже від початку існування україністики з 1993 року. Відзначилася як талановитий перекладач. Саме їй належить переклад творів Остапа Тарнавського (2004), а також Ольги Кобилянської „Царівна” („Księżniczka”) (2022) польською мовою.

Слід відзначити й перекладацьку діяльність випускника познанського відділення україністики (2018) — доктора гуманітарних наук із літературознавства (2022) Пшемислава Ліса-Маркевича, яку він здійснює до сьогодні в межах діяльності заснованого ним товариства імені Івана Франка (2017). Учений виконує функції голови цього Товариства. П. Ліс-Маркевич фінансує здійснення перекладів польською мовою та видання творів І. Франка та інших класиків української літератури й сучасних письменників.

Професор Т. Космеда започаткувала в УАМ періодичну наукову конференцію „Україністика вчора, сьогодні, завтра” (від 2011), матеріали здебільшого публікуються в часописі „Studia Ukrainica Posnaniensia”.

Отже, сфера наукової діяльності польських україністів-лінгвістів Університету ім. А. Міцкевича сфокусована на проблематиці контрастивного польсько-українського мовознавства (Л. Малецький, М. Четирба), ономастики (М. Абузарова /Стецула/), лінгвокогнітології (О. Ковалевська /Гоменюк/, Л. Малецький), лінгвоперсоналогії, лінгвоаксіології, мови письменників (Т. Космеда), фразеографії (О. Ковалевська /Гоменюк/, Т. Космеда), лінгводидактики (практично всі члени кафедри), практики перекладу (П. Ліс-Маркевич, А. Хранюк).

Напрями діяльності основних науково-освітніх осередків Польщі. Певні наукові мовознавчі напрями традиційно розвиваються в окремих наукових осередках, зокрема: (1) *синхронно-діахронна ономастика* — варшавський (І. Митнік), вроцлавський (О. Белей), люблінський (М. Лесів, Ф. Чижевський, Д. Бучко, А. Дудек-Шумігай, М. Койдер, М. Олійник, М. Кавецька /Баранська/) і познанський (М. Абузарова /Стецула/) осередки; (2) *діалектологія* — краківський (А. Фаловський), люблінський (М. Лесів, Ф. Чижевський, А. Дудек-Шумігай, М. Койдер, М. Олійник, Л. Фроляк, Т. Колодинська) осередки; (3) *термінологія* — варшавський (І. Митнік, І. Кононенко), вроцлавський (П. Юзвікевич, Ю. Рисіч-Шафранич), люблінський (М. Качмарчик, А. Новацький), познанський (О. Ковалевська /Гоменюк/) осередки; (4) *історія української мови* — краківський (А. Фаловський), люблінський (М. Лесів, Д. Новацка) осередки, (5) *сучасна українська мова* (лексикологія, словотвір, граматики, стилістика, культура мови) — варшавський (І. Кононенко, С. Романюк), вроцлавський (Д. Вечорек, О. Белей, Ю. Рисіч-Шафранич), краківський (Б. Томанек-Зінкевич), люблінський (Д. Новацка), познанський (Л. Малецький, М. Абузарова /Стецула/) осередки; (6) *лексикографії*, зокрема й *термінографії* та *фразеографії*, —

варшавський (І. Кононенко, І. Митнік, С. Романюк), вроцлавський (О. Белей, П. Юзвікевич), краківський (А. Фаловський, Б. Томанек-Зінкевич), люблінський (М. Койдер, М. Моцаж-Кленденст, М. Качмарчик, А. Новацкий), познанський (Т. Космеда, О. Ковалевська /Гоменюк/); (7) *етнолінгвістика, українська лінгвофольклористика* — краківський (А. Фаловський), люблінський (М. Лесів, Ф. Чижевський, а також О. Тищенко, А. Дудек-Шумігай, М. Койдер, М. Олійник і Л. Фроляк) осередки; (8) *соціолінгвістика* — варшавський (І. Митнік, С. Романюк), вроцлавський (О. Белей, П. Юзвікевич), люблінський (Ф. Чижевський, М. Койдер) осередки; (9) *теолінгвістика* — краківський (А. Фаловський), люблінський (М. Лесів, Ф. Чижевський, А. Дудек-Шумігай, М. Койдер, М. Олійник, Л. Фроляк, Г. Нуцковска) та вроцлавський (П. Юзвікевич, О. Барабаш-Ревак), познанський (М. Четирба) осередки; (10) *українська лінгводидактика* — варшавський (І. Кононенко, І. Митнік, С. Романюк), вроцлавський (О. Белей, П. Юзвікевич, О. Барабаш-Ревак, Ю. Рісіч-Шафраніч), краківський (О. Баранівська, Б. Томанек-Зінкевич), люблінський (М. Лесів, Ф. Чижевський, М. Моцаж-Кленденст, Д. Новацка), познанський (М. Абузарова /Стецула/, Т. Космеда, Л. Малецький, М. Четирба) осередки. *Історіографію польської україністики* розробляють у варшавському (І. Митнік), вроцлавському (П. Юзвікевич), краківському (Б. Томанек-Зінкевич), люблінському (Д. Новіцка, А. Дудек-Шумагай) та познанському (Т. Космеда) осередках. Особливим предметом зацікавлення стали *дослідження мови й культури польсько-східнослов'янського пограниччя* (люблінський і варшавський осередки), вивчення намогильних написів на православних, уніатських та мішаних цвинтарях Люблінщини суміжних районів України й Білорусі та мови фольклору пограниччя й місцевих діалектів (люблінський осередок). Окремі мовознавці предметом свого дослідження обирають *функційну граматику* (С. Романюк /Варшава/), *політичну лінгвістику, мову преси* (С. Романюк /Варшава/, Л. Малецький /Познань/), *лінгвокогнітологію* (М. Койдер — Люблін, Л. Малецький, О. Ковалевська /Гоменюк/ — Познань). У всіх осередках учені активно працюють над проблемами *перекладознавства та порівняльно-зіставного мовознавства й лінгводидактики*.

ВИСНОВКИ

Презентоване дослідження демонструє активний розвиток української лінгвістики в польських університетах. Варшава, Вроцлав, Краків, Люблін та Познань стали центрами, де виконано ґрунтовні дослідження з української мови. Отримані результати свідчать про необхідність подальшого розвитку співпраці між українськими та польськими науковцями.

Розвиток зарубіжної лінгвістичної україністики невіддільний від історії університетів, де створено україністичні відділення для здобуття студентами спеціальності “українська філологія”. Фундаторами польської лінгвістичної україністики є відомі в Польщі та за її межами мовознавці старшого покоління, серед яких професори М. Лесів, Ф. Чижевський, А. Фаловський, Д. Вечорек, які виховали наступне покоління талановитих мовознавців-україністів — докторів габілітованих: І. Митнік, П. Юзвікевич, А. Дудек-Шумігай, М. Койдер, М. Олійник.

Мовознавці з України, які сьогодні працюють у вищих Польщі, також сприяють розбудові відповідних наукових осередків; це доктори філологічних наук (Україна) / доктори габілітовані (Польща): І. Кононенко, С. Романюк, О. Белей, Л. Фроляк, кандидати філологічних наук (Україна) чи доктори гуманітарних наук (Польща) —

О. Барабаш-Ревак, О. Баранівська, М. Абузарова /Стецула/, О. Ковалевська /Гоменюк/, Л. Миронюк, а також гостьові професори та доценти — Л. Асіїв, О. Демська, І. Процик, О. Сербенська, Н. Станкевич, А. Загнітко, В. Мозгунов, Є. Кравченко, Л. Белей, М. Скаб, П. Гриценко, Д. Бучко, О. Тищенко, В. Глущенко, Н. Матвєєва, Т. Космеда.

ЛІТЕРАТУРА

- Бачманська, Х., Станкевич, Н. (2000). Досягнення славістики у Вроцлавському університеті. *Проблеми слов'янознавства*, 51, 237–240.
- Зінкевич-Томанек, Б. (1999). Краківська україністика в минулому і сьогодні. *Українська філологія: школи, постаті проблеми* (ч. 2, с. 659–663). Львів.
- Космеда, Т. (2016) Становлення та поступ познанської україністики (1991–2016 рр.). *Грамматичні студії*, 2, 119–128.
- Космеда, Т. (2017). Від 20-річчя до 25-річчя: досягнення познанської україністики (2011–2016). *Studia Ukrainica Posnaniensia*, 5, 7–17.
- Космеда, Т. (2021). Эпоха деятельности профессора Анджея Ситарского — расцвет познанской украинистики (воспоминание-посвящение как эго-текст). *Studia Rossica Posnaniensia*, XLVI (1), 23–38.
- Космеда, Т. (2023). Актуальні проблеми українського мовознавства на сторінках журналу *Studia Ukrainica Varsoviensia*: оглядовий опис (2013–2022: до 10-літнього ювілею). *Studia Ukrainica Varsoviensia*, 11, 207–220.
- Купчинська, З. (2019). Цілісне дослідження антропонімії Холмщини XVI–XVII ст. *Вісник Львівського університету*, 71(2), 450–452.
- Процик, І. (2006). Україністика у Вроцлавському університеті. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*, 1, 127–132.
- Процик, І. (2013). Вроцлавська україністика. *Світове українство як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті “...землякам моїм в Україні і не в Україні...”* (с. 89–92). Львів: Видавництво Львівської політехніки.
- Станкевич, Н., Слівінська-Гаврилюк, І. (1999). Україністика у Вроцлавському Університеті (Польща). *Українська філологія: школи, постаті, проблеми* (ч. 2, с. 181–186). Львів.
- Шульгач, В. (2018). *Słownik historyczno-etymologiczny antroponimów ziemi chełmskiej XVI–XVII wieku*, Katedra Ukrainistyki UW, Warszawa 2017, ss. 320. *Студії з ономастики та етимології 2017–2018*, 254–255.
- Юзвікевич, П. (2016). Вроцлавській україністиці — 15 років. *Лінгвістичні студії*, 32, 109–117.
- Budziak, A., Hojsak, W. (2016). Prof. dr hab. Adam Fałowski badacz języków wschodniosłowiańskich. Słowo u Słowian. Wpływ języków sąsiadujących na rozwój języka ukraińskiego. *Studia Ruthenica Cracoviensia*, 11, 7–22.
- Budziak, A., Hojsak, W. (2022). Słowem przenikanie. Szkice o języku i kulturze. *Studia Ruthenica Cracoviensia*, 13, 7–17.
- Dudek-Szumigaj, A. (2020). Nauczanie dialektologii na studiach ukrainistycznych na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. *Teka Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych*, 5–6, 333–347.
- Jastrzębski, M. (2010). Wczoraj, dziś i jutro filologii ukraińskiej w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. *Teka Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych*, 5, 251–255.
- Kaczmarczyk, M. (2018). Andrusiw Stefania. *Encyklopedia 100-lecia KUL* (s. 14). T. I. Lublin: Katolicki Uniwersyte Lubelski.

- Kawecka, M. (2004). Ukrainistyka w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. *Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze*, 17–18, 146–146.
- Kosmeda, T., Janczura, D. (2019a) [Recenzja]. Irena Mytnik, Słownik historyczno-etymologiczny antroponimów ziemi chełmskiej XVI–XVII wiek. *Acta onomastica*, LX/2, 289–296.
- Kosmeda, T., Janczura, D. (2019b). [Recenzja]. Mytnik I. Imiennictwo ziemi chełmskiej w XVI–XVII wieku. Warszawa: Sowa, 2017. 320 s. *Onomastica*, LXIII, 323–328.
- Makarski, W. (2020). Jubilata życiorys onomastyczny. *Teka Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych*, 5–6, 17–29.
- Matusiak, A. (2004). Ukrainistyka w Uniwersytecie Wrocławskim. *Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze*, 17–18, 163–169.
- Mocarz-Kleindienst, M. (2018). Międzywydziałowy Zakład Badań nad Kulturą Bizantyńsko-Słowiańską. *Encyklopedia 100-lecia KUL* (s. 53). T. II. Lublin: Katolicki Uniwersyte Lubelski.
- Mytnik, I. (2015). Warszawska ukrainistyka — wczoraj i dziś. Pszermówienie z Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Ukrainistyka — tradycje i współczesność” *Studia Ucrainica Varsoviensia*, 3, 15–20.
- Mytnik, I. (Red.). (2018). *65 lecie Katedry Ukrainistyki Uniwersytetu Warszawskiego*. Warszawa: Uniwersytet Warszawski.
- Nowacka, D. (2000). Badania słowianoznawcze w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana II. *Trzydzieste urodziny Instytutu Filologii słowiańskiej (1989–2019)*.
- Nowacka, D. (2014). Wspomnienie o prof. dr. hab. Dmytrze Buczce (1937–2014). *Zeszyty Naukowe*. Lubin: Katolicki Uniwersyte Lubelski, 1 (225), 201–206.
- Nowacka, D., Nowacki A. (2008). W służbie prawdy. Michał Łesiów i jego Alma Mater — KUL. Z okazji jubileuszu osiemdziesiątych urodzin Profesora. *Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze*, 25–26, 403–412.
- Pihan-Kijasowa, A. (2020). Profesor Feliks Czyżewski — uczony, społecznik, honorowy obywatel Włodawy. *Teka Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych*, 5–6, 9–15.
- Scripta Manent (2018). *Bio-bibliografia profesora Michała Łesiowa na osiemdziesięciolecie urodzin*. Lublin 2009.
- Sitarski, A., & Kosmeda, T. (Red.). (2011). *Zakład Ukrainistyki: perspektywy, terażniejszość, przeszłość (z okazji 20-lecia istnienia): opracowanie naukowe*. Poznań: Instytut Filologii Rosyjskiej.
- Z lubelskich badań nad Słowiańszczyzną Wschodnią. Księga dedykowana Profesorowi Michałowi Łesiowowi* (2010) / red. D. Nowacka, M. Borciuch, A. Nowacki, M. Jastrzębski, Lublin: CUL.
- Zinkiewicz-Tomanek, B. (2001). До ювілею десятиліття краківської україністики (1991–2001). *Pagine di ucrainistica europea* (s. 133–142). Alessandria.
- Zinkiewicz-Tomanek, B. (2003). Studia ukrainistyczne w Uniwersytecie Jagiellońskim (Dziesięć lat krakowskiej ukrainistyki). Ukraina — między językiem a kulturą. *Studia Ruthenica Cracoviensia*, 1, 11–13.

REFERENCES

- Bachmanska, H., & Stankevych, N. (2000). Achievements of Slavic Studies at the University of Wrocław. *Problemy Słowianoznawstwa*, 51, 237–240 [in Ukrainian].
- Budziak, A., Hojsak, W. (2016). Prof. dr hab. Adam Fałowski badacz języków wschodniosłowiańskich. Słowo u Słowian. Wpływ języków sąsiadujących na rozwój języka ukraińskiego. *Studia leksykalne*. *Studia Ruthenica Cracoviensia*, 11, 7–22 [in Polish].

- Budziak, A., Hojsak, W. (2022). Słowem przenikanie. Szkice o języku i kulturze. *Studia Ruthenica Cracoviensia*, 13, 7–17 [in Polish].
- Dudek-Szumigaj, A. (2020). Nauczanie dialektologii na studiach ukrainistycznych na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. *Teka Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych*, 5–6, 333–347 [in Polish].
- Jastrzębski, M. (2010). Wczoraj, dziś i jutro filologii ukraińskiej w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. *Teka Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych*, 5, 251–255 [in Polish].
- Kaczmarczyk, M. (2018). Andrusiw Stefania. *Encyklopedia 100-lecia KUL* (vol. 1, pp. 14–14). Lublin: Katolicki Uniwersyte Lubelski [in Polish].
- Kawecka, M. (2004). Ukrainistyka w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. *Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze*, 17–18, 146–146 [in Polish].
- Kosmeda, T. (2016). The Formation and Progress of Poznań Ukrainian Studies (1991–2016). *Gramatychni Studii*, 2, 119–128 [in Ukrainian].
- Kosmeda, T. (2017). From the 20th to the 25th Anniversary: Achievements of Poznań Ukrainian Studies (2011–2016). *Studia Ukrainica Posnaniensia*, 5, 7–17 [In Ukrainian].
- Kosmeda, T. (2021). The Era of Professor Andrzej Sitarski's Activity — The Flourishing of Poznań Ukrainian Studies (A Reminiscence as Ego-text). *Studia Rossica Posnaniensia*, XLVI(1), 23–38 [in Ukrainian].
- Kosmeda, T. (2023). Current Issues in Ukrainian Linguistics on the Pages of *Studia Ukrainica Varsoviensia*: Overview (2013–2022: 10th Anniversary). *Studia Ukrainica Varsoviensia*, 11, 207–220 [in Ukrainian].
- Kosmeda, T., Janczura, D. (2019a) [Recenzja]. Irena Mytnik, Słownik historyczno-etymologiczny antroponimów ziemi chełmskiej XVI–XVII wiek. *Acta onomastica*, LX/2, 289–296 [in Polish].
- Kosmeda, T., Janczura, D. (2019b) [Recenzja]. Mytnik I. Imiennictwo ziemi chełmskiej w XVI–XVII wieku. Warszawa: Sowa, 2017. 320 s. *Onomastica*, LXIII, 323–328 [in Polish].
- Kupchynska, Z. (2019). Comprehensive Research of the Anthroponymy of Kholm Region in the 16th–17th Centuries. *Visnyk Lvivskoho Universytetu*, 71(2), 450–452 [in Ukrainian].
- Makarski, W. (2020). Jubilata życiorys onomastyczny. *Teka Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych*, 5–6, 17–29 [in Polish].
- Matusiak, A. (2004). Ukrainistyka w Uniwersytecie Wrocławskim. *Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze*, 17–18, 163–169 [in Polish].
- Mocarz-Kleindienst, M. (2018). Międzywydziałowy Zakład Badań nad Kulturą Bizantyńsko-Słowiańską. *Encyklopedia 100-lecia KUL* (vol. 2, p. 53). Lublin: Katolicki Uniwersyte Lubelski [in Polish].
- Mytnik, I. (2015). Warszawska ukrainistyka — wczoraj i dziś. Pszemuwienie z Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Ukrainistyka — tradycje i współczesność” *Studia Ucrainica Varsoviensia*, 3, 15–20 [in Polish].
- Mytnik, I. (Ed.). (2018). *65 lecie Katedry Ukrainistyki Uniwersytetu Warszawskiego*. Warszawa: Uniwersytet Warszawski [in Polish].
- Nowacka, D. (2000). Badania słowianoznawcze w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana II. *Trzydzieste urodziny Instytutu Filologii słowiańskiej (1989–2019)* [in Polish].
- Nowacka, D. (2014). Wspomnienie o prof. dr. hab. Dmytrze Buczce (1937–2014). *Zeszyty Naukowe*. Lubin: Katolicki Uniwersyte Lubelski, 1 (225), 201–206 [in Polish].
- Nowacka, D., Borciuch, M., Nowacki, A., & Jastrzębski, M. (Eds.). (2010). *Z lubelskich badań nad Słowiańszczyzną Wschodnią. Księga dedykowana Profesorowi Michałowi Łesiovowi*. Lublin: CUL.
- Nowacka, D., Nowacki A. (2008). W służbie prawdy. Michał Łesiov i jego Alma Mater – KUL. Z okazji jubileuszu osiemdziesiątych urodzin Profesora. *Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze*, 25–26, 403–412 [in Polish].

- Pihan-Kijasowa, A. (2020). Profesor Feliks Czyżewski — uczony, społecznik, honorowy obywatel Włodawy. *Teka Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych*, 5–6, 9–15 [in Polish].
- Protsyk, I. (2006). Ukrainian Studies at the University of Wrocław. *Theory and Practice of Teaching Ukrainian as a Foreign Language*, 1, 127–132 [In Ukrainian].
- Protsyk, I. (2013). Ukrainian Studies in Wrocław. In *Global Ukrainians as a Factor in Establishing Ukraine as a State in the International Community...to my fellow countrymen in Ukraine and beyond...* (pp. 89–92). Lviv Polytechnic Publishing House [in Ukrainian].
- Scripta Manent (2018). *Bio-bibliografia profesora Michała Łesiowa na osiemdziesięciolecie urodzin*. Lublin 2009 [in Polish].
- Shulhach, V. (2018). *Słownik historyczno-etymologiczny antroponomów ziemi chełmskiej XVI–XVII wieku*, University of Warsaw, 2017, pp. 320. *Studii z Onomastyki ta Etymologii* 2017–2018, 254–255 [in Ukrainian].
- Sitarski, A., & Kosmeda, T. (Eds). (2011). *Zakład Ukrainistyki: perspektywy, terażniejszość, przeszłość (z okazji 20-lecia istnienia): opracowanie naukowe*. Poznań: Instytut Filologii Rosyjskiej [in Polish].
- Stankevych, N., & Slyvinska-Havryliuk, I. (1999). Ukrainian Studies at the University of Wrocław (Poland). In *Ukrainian Philology: Schools, Figures, Problems* (part 2, pp. 181–186). Lviv University [in Ukrainian].
- Yuzvikiyevych, P. (2016). 15 Years of Wrocław Ukrainian Studies. *Lingvystychni Studii*, 32, 109–117 [in Ukrainian].
- Zinkevych-Tomanek, B. (1999). Ukrainian Studies in Krakow: Past and Present. In *Ukrainian Philology: Schools, Figures, Problems* (part 2, pp. 659–663). Lviv University [in Ukrainian].
- Zinkiewicz-Tomanek, B. (2001). To the anniversary of the decade of Ukrainian studies in Kraków (1991–2001). In *Pagine di ucrainistica europea* (pp. 133–142). Alessandria [in Ukrainian].
- Zinkiewicz-Tomanek, B. (2003). Studia ukrainistyczne w Uniwersytecie Jagiellońskim (Dziesięć lat krakowskiej ukrainistyki). *Ukraina — między językiem a kulturą. Studia Ruthenica Cracoviensia*, 1, 11–13 [in Polish].